

Słabe efekty restrukturyzacji

2020-01-31 09:00:00

NIK o utworzeniu i funkcjonowaniu spółki Polska Grupa Górnicza

Mimo dogodnych warunków - dokapitalizowanie przez inwestorów i wzrost cen węgla - restrukturyzacja Polskiej Grupy Górniczej (PGG), nie przyniosła oczekiwanych efektów. Wprawdzie po nabyciu przez PGG majątku produkcyjnego Kompanii Węglowej S.A. i Katowickiego Holdingu Węglowego S.A. udało się kontynuować działalność większości ich kopalń, jednak nie zmniejszono wysokich kosztów stałych produkcji, a wydajność pogarszała się. Mimo spadku wydajności wydobywania węgla (o 2 proc.), rosły średnie wynagrodzenia (o 13 proc.). Polska Grupa Górnicza (PGG) nie wykorzystała dogodnego momentu na stworzenie warunków dla prowadzenia rentownej, także w czasach gorszej koniunktury, działalności wydobywczej.

Polska Grupa Górnicza w 2016 r. kupiła majątek produkcyjny Kompanii Węglowej S.A. (KW), a w 2017 r. Katowickiego Holdingu Węglowego S.A. (KHW). W ten sposób PGG rozpoczęła działalność wydobywczą w 15 przejętych kopalniach. Powyższe zmiany własnościowe i działania organizacyjne stanowiły podstawę do restrukturyzacji nabytych kopalń. Sprzyjające okoliczności - znaczące dokapitalizowanie PGG przez inwestorów, a także wzrost cen węgla, wynikający z dobrej koniunktury gospodarczej w latach 2016-2018, dawały szansę na dokonanie głębokiej restrukturyzacji, przygotowującej Spółkę na powtarzające się okresy dekonunktury i ryzyka utraty płynności finansowej, jakie wielokrotnie dotykały górnictwo w latach 1990-2015.

NIK zaznacza, że przekształcenia związane z powstaniem Polskiej Grupy Górniczej, w oparciu o nabyty przez nią majątek produkcyjny Kompanii Węglowej S.A. i Katowickiego Holdingu Węglowego S.A. umożliwiły wprawdzie kontynuowanie działalności większości ich kopalń, jednak wysokie koszty stałe produkcji oraz pogarszająca się wydajność w Spółce wskazuje, że cel w jakim powołano ten podmiot nie został osiągnięty.

Izba zwraca także uwagę, że PGG niewłaściwie wyceniła znaczną część nabytych aktywów KW i KHW, co zniekształcało obraz sytuacji majątkowej i finansowej Spółki. Wartość tych aktywów na poziomie całej Spółki była niższa ok. 40 proc. w stosunku do wycen sporządzonych przez niezależnych rzeczoznawców majątkowych. Różnie to wyglądało w poszczególnych kopalniach. W jednych wyceny aktywów dokonane przez PGG były obniżone w stosunku do wycen rzeczoznawców, a w innych były zawyżone.

Takie zaksięgowanie nabytych aktywów prowadziło do wypaczenia wysokości kosztów operacyjnych (amortyzacji). Powodowało to zawyżenie wyników finansowych netto Spółki, w tym podwyższenie wyników finansowych netto kopalń potencjalnie słabszych oraz obniżenie wyników netto kopalń potencjalnie lepszych. Podważa to wiarygodność prezentowanych przez PGG wyników ekonomicznych działalności, tak na poziomie Spółki jak i jej poszczególnych kopalń, a także ich przydatność w podejmowaniu decyzji zarządczych związanych z prowadzeniem restrukturyzacji.

Problem z wycenami nabytych aktywów polegał na tym, że sporządzając je, wartości znaczącej

części aktywów wskazane przez rzeczoznawców majątkowych przemnożono przez współczynniki korygujące określone przez Spółkę. Przy czym współczynniki te miały różne wartości dla poszczególnych kopalń. W przypadku siedmiu były mniejsze od 1, w czterech były większe od 1, a dla czterech kolejnych kopalń oraz jednego zakładu przyjęto wartość 1 zł za każdy środek trwały. Przeprowadzony sposób wyceny skutkowało tym, że np. hipotetycznie identyczne urządzenie o wartości wycenionej przez rzeczoznawców majątkowych w wysokości np. 1 mln zł – w jednej z kopalń było księgowane w wartości blisko 1,3 mln zł, w drugiej 253 tys. zł, a w trzeciej jego wartość księgową wynosiła 1 zł.

W przypadku czterech kopalń i jednego zakładu PGG ponad 99 proc. wartości aktywów trwałych ujętych w księgach rachunkowych stanowiły: grunty, środki trwałe w leasingu oraz w budowie, które wprowadzono do ksiąg w wartościach określonych przez rzeczoznawców majątkowych. Wartość pozostałych aktywów tych kopalń, w tym: budynków, budowli, maszyn, urządzeń, środków transportu oraz wartości niematerialnych i prawnych, została wyceniona przez PGG na 1 zł za każdą sztukę. Przykładowo, w jednej z kopalń znajdowały się 74 budynki, których wartość niezależny rzeczoznawca majątkowy oszacował na ponad 22 mln zł, a w księgach rachunkowych PGG wyceniono je na 74 zł, tj. każdy budynek za 1 zł.

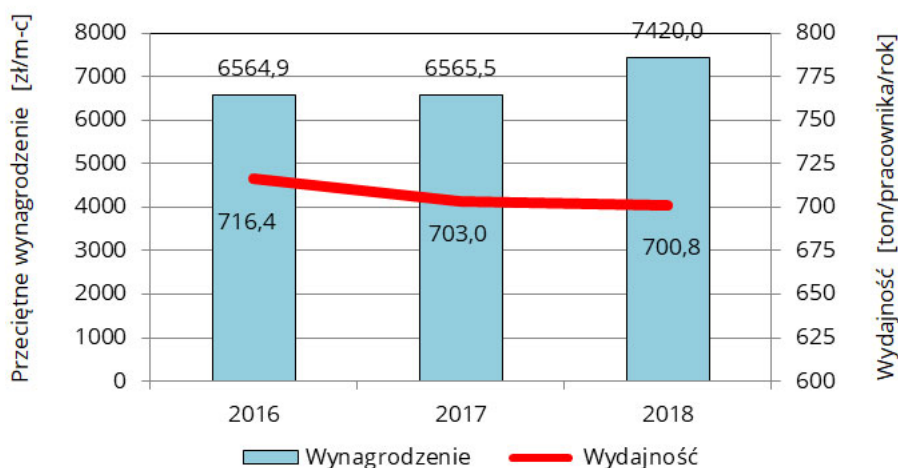
Spółka funkcjonowała w oparciu o Biznesplan oraz Plan Techniczno-Ekonomiczny. Większość aktualizacji Biznesplanu nie została zatwierdzona przez Radę Nadzorczą PGG, m.in. ze względu na zakładane przekroczenia wartości wskaźników Spółki ustalonych w Umowie Inwestycyjnej. Spółka nie opracowała w 2018 r., w wymaganym Umową Inwestycyjną terminie, Planu naprawczego, zmierzającego do przywrócenia ustalonych wartości wskaźnika określającego koszty wydobycia węgla.

Izba zauważa, że w latach 2016-2018 PGG zrealizowała większość zaplanowanych zadań związanych z restrukturyzacją organizacyjno-majątkową, w tym ze zbyciem do Spółki Restrukturyzacji Kopalń zbędnej infrastruktury nieefektywnych zakładów górniczych. Przeprowadzona restrukturyzacja kopalń, polegająca m.in. na integrowaniu ich w kopalnie zespolone, a także na wykonywaniu wyrobisk połączeniowych pomiędzy nimi, pozwoliła na lepsze wykorzystanie majątku produkcyjnego oraz uproszczenie infrastruktury technicznej i alokowanie pracowników pomiędzy zakładami.

Sytuację ekonomiczno-finansową PGG w latach 2016-2018 kształtowały głównie korzystna koniunktura i rosnące ceny zbytu węgla (w 2018 r. były one o ok. 50 proc. wyższe od cen w II kwartale 2016 r.) oraz kolejne wysokie dokapitalizowania Spółki przez inwestorów (łącznie ponad 3,4 mld zł). Na wynik firmy wpływ miał także przyjęty sposób wyceny nabytego majątku oraz pozytywne efekty realizowanej restrukturyzacji. W latach 2016 – 2018 wyniki finansowe netto Spółki poprawiały się. W 2016 r. odnotowano stratę 332 mln zł, w 2017 r. zysk przekraczający 86 mln zł, a w 2018 r. wzrósł on do ponad 493 mln zł. Przy czym wyniki te były zawyżone ze względu na zastosowany sposób wyceny wartości nabytych aktywów KW i KHW. Poprawiały się także wyniki finansowe netto poszczególnych kopalń PGG (poza jedną), przy czym były one także zniekształcone niewłaściwą wyceną ich aktywów.

Jednocześnie, niezależne od wielkości wydobycia węgla - koszty stałe pozostawały wysokie i wzrastały, a dominującą ich część stanowiły wynagrodzenia. Ich wysokość nie była uzależniona od osiągniętych wyników PGG. Niższa od planowanej produkcja węgla oraz spowolnienie tempa spadku zatrudnienia, powodowały spadek wskaźników rocznego wydobycia węgla przypadającego na jednego pracownika Spółki. W latach 2016-2018 wzrostowi średniego wynagrodzenia (o 13 proc.) towarzyszył spadek rocznej wydajności wydobycia na jednego zatrudnionego w Spółce (o 2 proc.).

Zmiany przeciętnego wynagrodzenia oraz wydajności w PGG

Źródło: Opracowanie w asne NIK na podstawie wyników kontroli

Utrzymywanie nieefektywnego systemu wynagradzania oraz wysoki stan zatrudnienia własnych pracowników rodzi ryzyko braku możliwości dostosowania kosztów Spółki do spadków cen węgla i przychodów w okresie dekonjunktury - w celu zachowania rentowności Spółki oraz jej kopalń. Okoliczności te stwarzają także ryzyko utraty przez PGG zdolności do obsługi zadłużenia (Spółka wyemitowała obligacje o wartości prawie 2,4 mld zł, których termin wykupu kończy się w 2028 r.), w sytuacji pogorszenia się koniunktury na rynku węgla - tak jak to miało miejsce w przeszłości w odniesieniu do innych podmiotów górniczych.